

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку та аудиту
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(шифр та найменування спеціальності)
за магістерською програмою професійного спрямування
Облік, аудит і оподаткування підприємницької діяльності
(назва магістерської програми)

на тему: «Теоретичні та практичні аспекти обліку, контролю та аналізу операційних витрат (на прикладі ТОВ «Телекарт-Прилад»)»
(назва теми)

Виконавець:

студентка факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій
Аракелова Алла Олександрівна
(прізвище, ім'я, по батькові) _____ /підпис/

Науковий керівник:

кандидат економічних наук, доцент
(науковий ступінь, вчене звання)
Белінська Ольга Вікторівна
(прізвище, ім'я, по батькові) _____ /підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. В умовах ринкових відносин важливе місце у процесі обліку відводиться оптимізації рівня операційних витрат. Рішення цієї проблеми має особливе стратегічне значення для виробничих підприємств, оскільки за умови ефективного використання виробничих ресурсів можливий прискорений розвиток підприємств і досягнення високих результатів діяльності. Проте проблема забезпечення ефективної діяльності виробничих підприємств вимагає додаткових досліджень, зокрема, з'ясування теоретичних і практичних аспектів обліку операційних витрат. Це обумовлює актуальність обраної теми.

Мета дослідження. Метою класифікаційної роботи є всебічне дослідження теоретичних і практичних аспектів обліку, контролю і аналізу процесу калькулювання операційних витрат, які дозволяють забезпечити як прийняття тактичних і стратегічних управлінських рішень стосовно підтримки стабільності, платоспроможності і конкурентоспроможності, так і вирішення проблем вибору політики управління операційними витратами господарюючих суб'єктів.

Завдання дослідження:

- визначити економічну сутність операційних витрат;
- дослідити порядок визнання, оцінки операційних витрат та їх класифікацію;
- розглянути нормативно-правову базу дослідження обліку витрат;
- провести порівняльну характеристику обліку витрат за національними та міжнародними стандартами;
- навести загальну економічну характеристику ТОВ «Телекарт-Прилад»;
- оцінити організацію обліку та особливості документального оформлення витрат операційної діяльності на ТОВ «Телекарт-Прилад»;
- узагальнити напрями вдосконалення обліку операційних витрат;
- систематизувати мету, завдання та інформаційні джерела внутрішнього контролю витрат;
- з'ясувати методику контролю витрат операційної діяльності на ТОВ «Телекарт-Прилад»;
- проаналізувати ефективність витрат від операційної діяльності на ТОВ «Телекарт-Прилад»;
- обґрунтувати застосування методів економіко-математичного моделювання для цілей управління витратами підприємства.

Об'єкт дослідження. Об'єктом даної кваліфікаційної роботи було обрано операційні витрати ТОВ «Телекарт-Прилад».

Предмет дослідження. Предметом дослідження є теоретичні і практичні аспекти обліку, контролю і аналізу операційних витрат приладобудівного підприємства ТОВ «Телекарт – Прилад».

Методи дослідження. Під час написання роботи використовувались загальнонаукові та спеціальні методи дослідження. Зокрема, для розкриття сутності операційних витрат в бухгалтерському обліку були застосовані такі загальнонаукові методи: аналіз – для деталізації та розкладання об'єкта дослідження на окремі

важливі елементи; синтез – для вивчення об'єкта в його цілісності, єдності і взаємозв'язку його частин; індукція і дедукція; порівняння та моделювання.

Інформаційна база дослідження. Інформаційною базою наукового дослідження є нормативно-правові акти з питань обліку операційних витрат, наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених з цих питань, періодичні видання з економічних питань. Також були використані дані фінансової звітності за 2015-2018 роки та документи первинного, аналітичного і синтетичного обліку ТОВ «Телекарт-Прилад».

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (81 найменування) та 44-х додатків. Загальний обсяг роботи становить 110 сторінки. Основний зміст викладено на 100 сторінках. Робота містить 34 таблиці та 12 рисунків.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи магістра опубліковано 2 статті:

1. Аракелова А.О. Аналіз ймовірності настання банкрутства на прикладі ТОВ «Телекарт – Прилад» / А.О. Аракелова, Л.В.Чернишева // Збірник науково-практичних статей. Одеський національний економічний університет. Обліково-економічний факультет (кафедра економічного аналізу). – 2019. – С. 295-300.

2. Аракелова А.О. Аналіз ефективності використання оборотного капіталу на ТОВ «Телекарт-Прилад» / А.О. Аракелова, А.Л.Коляда // Збірник науково-практичних статей. Обліково-економічний факультет (кафедра економічного аналізу); Одеський національний економічний університет. – 2018. – С. 114-119.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі *«Теоретичні основи організації обліку витрат»* розглянуто економічну сутність витрат операційної діяльності, порядок визнання, оцінки операційних витрат та їх класифікацію, нормативно-правову базу дослідження обліку витрат, а також надали порівняльну характеристику обліку витрат за національними та міжнародними стандартами.

У другому розділі *«Організація і методика обліку операційних витрат та можливі шляхи їх удосконалення на ТОВ «Телекарт – Прилад»»* розглянуто загальну економічну характеристику підприємства, організацію обліку та особливості документального оформлення витрат операційної діяльності на ТОВ «Телекарт – Прилад», запропоновані напрями вдосконалення обліку операційних витрат.

У третьому розділі *«Контроль операційних витрат та їх аналіз на ТОВ «Телекарт – Прилад»»* визначено мету, завдання, інформаційні джерела внутрішнього контролю витрат, розглянуто методику контролю витрат операційної діяльності на ТОВ «Телекарт – Прилад», проаналізовані витрати від операційної діяльності на досліджуваному підприємстві, а також із застосуванням методів економіко-математичного моделювання, надано прогноз щодо операційних витрат ТОВ «Телекарт – Прилад» на наступні роки.

ВИСНОВКИ

У даній кваліфікаційній роботі відповідно до поставлених у вступі завдань було визначене наступне:

1. Узагальнивши результати аналізу, дійшли до висновку, що існує два підходи до тлумачення витрат: управлінський та бухгалтерський підхід. Трамбування витрат відповідно до управлінського підходу головним чином направлене на розкриття власне економічного змісту категорії. Щодо бухгалтерського підходу, то він більше зосереджений на виявленні економічних наслідків здійснення витрат після закінчення виробничого процесу, тобто бухгалтерські витрати виникають тоді, коли документально оформляється факт зменшення активів або збільшення зобов'язань.

2. Залежно від цілей, для яких використовують інформацію про витрати, їх можна класифікувати за трьома напрямками: витрати для визначення собівартості продукції і отриманого прибутку, оцінки запасів; витрати для прийняття управлінських рішень і планування; витрати для здійснення процесу контролювання і регулювання. Детальний аналіз величини, структури та групування витрат за відповідними класифікаційними ознаками полегшує їх управління та дає можливість пошуку резервів зниження витрат. При вивченні класифікації витрат виявлена значна кількість ознак класифікації. Для удосконалення - об'єднано класифікаційні ознаки для характеристики витрат.

3. За результатами критичного аналізу методологічних аспектів обліку процесів виробництва та реалізації продукції (робіт, послуг), згідно національних та міжнародних стандартів не виявлено суттєвих відмінностей у підходах до їх оцінки та обліку. Разом з тим, певні питання, що стосуються практичного застосування стандартів дещо відрізняються від прийнятих на міжнародному рівні, оскільки враховують вітчизняну специфіку, тому деякі аспекти обліку доходів та витрат від реалізації продукції (робіт, послуг) за міжнародними стандартами не висвітлюються у П(С)БО. Варто також зазначити, що МСБО, так само як і П(С)БО, не визначають порядок ведення бухгалтерського обліку. Вони описують загальні правила оцінки та подання інформації у фінансових звітах.

4. Основними документами, що стосуються обліку витрат операційної діяльності на підприємстві ТОВ «Телекарт-Прилад» являються типові форми первинних документів за елементами витрат.

5. Вивчення діючої практики обліку та контролю операційних витрат ТОВ «Телекарт - Прилад» дало змогу виокремити ряд недоліків існуючої системи обліку (неповна облікова політика, невірне ведення обліку по 974 субрахунку). Розглядаючи систему обліку операційних витрат у частині документування, виявили, що ТОВ «Телекарт – Прилад» не складає такий документ як «Попередня калькуляція», проте використовує Акт списання матеріалів. Підприємству ТОВ «Телекарт – Прилад» можна порекомендувати впровадити ведення документу «Попередня калькуляція», адже він є первинним до Акту списання матеріалів. У частині удосконалення ведення обліку операційних витрат, розглянули впровадження ведення обліку загальновиробничих витрат за допомогою рахунків:

91.1 «Загальновиробничі витрати в межах норм» та 91.2 «Загальновиробничі витрати поза нормами». Пропонуючи удосконалення обліку витрат операційної діяльності в частині оптимізації обліку загальновиробничих витрат, розглянули впровадження аналітичного обліку загальновиробничих витрат.

6. В ході дослідження виявили, що на ТОВ «Телекарт-Прилад» здійснюється такий вид контролю витрат операційної діяльності, як внутрішній. На ТОВ «Телекарт – Прилад» не створена відокремлена служба внутрішнього контролю, проте за рішенням генерального директора, визначаються строки проведення перевірки та склад комісії, яка буде її здійснювати.

7. В процесі дослідження, розроблена програма робіт з проведення контролю господарської діяльності з обліку витрат операційної діяльності, а також перелік контрольних номенклатур з обліку витрат операційної діяльності.

8. ТОВ «Телекарт – Прилад» рекомендовано створити окремий відділ внутрішнього аудиту, створити на підприємстві посади аудиторів, контролерів та призначити начальника цього відділу. Нами було розроблено документ «Положення про відділ Внутрішнього аудиту». В ньому зазначили основні завдання, функції відділу, перелік контрольних заходів, права та відповідальність відділу.

9. Проаналізувавши витрати ТОВ «Телекарт – Прилад» побачили, що протягом останнього періоду вони зросли, та їх темп росту був вищий ніж темп росту чистого доходу. Підприємству рекомендовано здійснювати пошук нових надійних постачальників виробничих ресурсів, вдосконалювати організацію праці та збутової діяльності, максимально залучувати додаткові доходи від вільних активів (оренда площ, які не використовуються в даний момент, принесе додатковий дохід). Також, якісний і своєчасно проведений аналіз підвищить ефективність внутрішнього управління витратами та забезпечить прибуткову діяльність підприємства.

10. Обґрунтування прогностного обсягу операційних витрат ТОВ «Телекарт-Прилад» в роботі проведено на 2019-2020 рр. Якщо збережеться тенденція, яка склалася протягом 2015-2018 рр., то можна очікувати, що в 2019 р. розмір операційних витрат на ТОВ «Телекарт – Прилад» складе 195861 тис. грн, а в 2020 р. 249409,2 тис. грн.

11. Для того, щоб дослідити зв'язок між показниками чистого доходу від реалізації продукції та операційними витратами використаємо кореляційно-регресійний аналіз за двома групами витрат: витрати діяльності та операційні витрати за елементами. З вище приведеного дослідження зробили висновок, що між адміністративними витратами та чистим доходом від реалізації існує пряма залежність, тобто при збільшенні адміністративних витрат на грн., чистий дохід зростає на 4,45 грн. А між іншими операційними витратами та чистим доходом від реалізації існує зворотна залежність, тобто при збільшенні інших операційних витрат на одиницю, чистий дохід зменшується на 4,68 грн. Між матеріальними затратами та чистим доходом від реалізації існує пряма залежність, тобто при збільшенні матеріальних затрат на одиницю, чистий дохід зростає на 1,03 грн.

12. Також ми провели SWOT-аналіз ТОВ «Телекарт – Прилад», адже він допомагає виявити сильні та слабкі сторони підприємства та сприяє ефективним та обґрунтованим управлінським рішенням.

АНОТАЦІЯ

Аракелова А. О. «Теоретичні та практичні аспекти обліку, контролю та аналізу операційних витрат (на прикладі ТОВ «Телекарт-Прилад»)»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування» за магістерською програмою професійного спрямування «Облік, аудит і оподаткування підприємницької діяльності». – Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2019.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти організації обліку витрат, їх економічна сутність, класифікація, порядок визнання та оцінки. Висвітлена нормативно-правова база дослідження обліку витрат, а також проведена порівняльна характеристика обліку витрат за національними та міжнародними стандартами.

Проаналізовано організацію обліку та особливості документального оформлення витрат операційної діяльності на ТОВ «Телекарт – Прилад», визначені мета, завдання, інформаційні джерела внутрішнього контролю витрат та методика контролю витрат операційної діяльності на ТОВ «Телекарт – Прилад», а також проведено аналіз ефективності здійснення витрат від операційної діяльності на ТОВ «Телекарт – Прилад».

Запропоновано напрями вдосконалення у частині обліку операційних витрат, а також внутрішнього контролю. Надані рекомендації щодо підвищення ефективності здійснення операційних витрат на ТОВ «Телекарт – Прилад» та їх оптимізації.

Ключові слова: облік, аудит, внутрішній контроль, аналіз, операційні витрати.

ANNOTATION

Arakelova A. O. «Theoretical and practical aspects of accounting, control and analysis of operating expenses (on the example of LLC «Telecart – Pribor»)»

Qualifying work on obtaining a master's degree in the specialty 071 «Accounting and taxation», under the master's program «Accounting, auditing and taxation of business activities». – Odessa National Economics University. – Odessa, 2019.

Diploma thesis deals with theoretical aspects of organization of cost accounting, their economic nature, classification, recognition and evaluation procedure. The legal and regulatory framework for the study of cost accounting is highlighted, as well as a comparative description of cost accounting according to national and international standards.

The organization of accounting and peculiarities of documenting the costs of operating activities at LLC «Telecart – Pribor» is analyzed, the purpose, tasks, information sources of internal cost control and the method of controlling the costs of operating activities at LLC «Telecart – Pribor» are determined, as well as the analysis of cost effectiveness from operating activities at LLC «Telecart – Pribor».

The directions of improvement in terms of accounting of operating expenses and internal control are suggested. Recommendations are given to increase the efficiency of operating expenses for LLC «Telecart – Pribor» and to optimize them.

Keywords: accounting, audit, internal control, analysis, operating expenses.